

Biblioteka
SVILA I SATEN

Urednica
Tea Jovanović

Naslov originala
Anne Golon
“ANGÉLIQUE
MARQUISE DES ANGES”

Copyright © by Anne Golon
Copyright © 2015 za srpsko izdanje Čarobna knjiga

ISBN 978-86-7702-410-9

Nijedan deo ove publikacije, kao ni publikacija u celini, ne sme se reprodukovati, umnožavati, preštamovati niti u bilo kojoj drugoj formi i bilo kojim drugim sredstvom prenositi ili distribuirati bez odobrenja izdavača. Sva prava za objavljivanje ove knjige zadržavaju autor i izdavač prema odredbama Zakona o autorskim pravima.

Čarobna knjiga
Beograd 2015.

AN GOLON

Andelika

MARKIZA OD ANĐELA

PRVA KNJIGA SERIJALA

S francuskog preveo
Vladimir D. Janković

**Čarobna
knjiga**

Prvi deo

MARKIZA OD ANĐELA
(1645)

1.

– Dadiljo – upita Anđelika – zašto je Žil od Reca pobio onoliku malu decu?

– Da zasiti demona u sebi, mala moja. Žil od Reca, zver iz Maškula, želeo je da postane najmoćniji gospodar svoga doba. Zamak mu je bio pun retorti, bočica, posuda punih crvenih tečnosti i strašnih isparenja. Đavo je iskao da se na žrtvu prinese duša malog deteta. I tako su počela zlodela. Prestravljene majke pokazivale su jedna drugoj crni toranj zamka oko kojeg su kružili gavranovi, namamljeni leševima nedužnih žrtava koji su trulili u tamnicama.

– A on ih je sve pojeo? – prekide ih Madlon, Anđelikina mlađa sestra, drhtavim glasom.

– Ne sve, toliko nije mogao – odgovori dadilja.

Naginjući se nad kazan u kojem se krčkao kupus sa slaninom, nekoliko trenutaka je u tišini mešala čorbasto jelo.

Hortenzija, Anđelika i Madlon, tri kćeri barona od Sanse Montlua, s kašikama na gotovs, sa zebnjom su čekale nastavak pripovesti.

– I gore je stvari on radio – nastavi dadilja da priča glasom punim mržnje. – Prvo bi naredio da dovedu pred njega preplašenog dečaka ili devojčicu, koji bi na sav glas dozivali majke. Gospodar je ležao na krevetu i naslađivao se detinjim strahom. Onda bi naredio da dete okače na zid o neku vrstu vešalice, koja bi mališana stegla oko grudi i oko vrata, tako da dete maltene ostane bez vazduha, ali da ipak ne izdahne. I dete bi se koprcalo, kao kokošku da si okačio, gušeći se u sopstvenim kricima, iskolačenih očiju, pomodrelog lica. A velika sala razlegala se smehom okrutnih ljudi i jecajima malene žrtve. Onda bi Žil od Reca naložio da se dete skine; uzeo bi ga u krilo, priljubio čelo sirotog anđelka sebi na grudi.

Govorio je onda blago, tešio ga. „Nije to bilo ništa strašno“, govorio bi on. „Samo smo hteli da se zabavimo, ali sad je sve gotovo. Dete će da dobije slatkiše i lepu perjanu postelju, i svilenu odoricu, kao za paža.“ Dete bi se umirilo. Radosna svetlost zasjala bi u njegovim očima punim suza. A onda, iznenada, gospodar bi zario detetu bodež u grlo. Ali još strašnije stvari su se događale kad bi oteo neku vrlo mladu devojkju.

– Šta je njima radio? – upita Hortenzija.

U tom trenutku umeša se stari Gijom, koji je sedeo u uglu pored ognjišta i sitnio list duvana, mumlajući u požutelu bradu:

– Umuknite već jednom, ludo matora! I meni, koji sam ratnik bio, srce se steže dok slušam vaše budalaštine.

Debela Fantina Lozije živo se okrenu prema njemu.

– Budalaštine! Odmah se vidi da niste iz Poatjea, razlike su velike, Gijome Licene. Krenete li malo gore prema Nantu, ubrzo ćete naići na prokleti zamak Maškulov. Dva su veka prošla otkako su ti zločini počinjeni, a ljudi se još krste kad prolaze kroz taj kraj. Ali vi niste odavle, ne znate ništa o precima što u ovom tlu leže.

– Krasni su vam preci ako su svi kao taj vaš Žil od Reca!

– Žil od Reca je bio toliko veliki u zlu da se nijedna zemlja, izuzev Poatua, ne može pohvaliti da je ikada imala takvog jednog zlikovca. A kad je umro, osuđen i pogubljen u Nantu, premda priznajući krivicu i tražeći milost od Boga, sve majke kojima je pojeo i mučio decu ožališe ga kako dolikuje.

– E, sad ga malo preteraste! – uzviknu stari Gijom.

– Takvi smo mi, mi ljudi iz Poatua. Veliki u zlu, veliki kad valja oprostiti!

Dadilja žustro pospremi posuđe koje je bilo na stolu, pa od srca poljubi maloga Denisa.

– Istina je – nastavi ona – da nisam mnogo sedela u školi, ali umem ja da razlikujem puste bajke i prave pripovesti o prošlim vremenima. Žil od Reca je stvarno postojao. Može biti da njegova duša još luta oko Maškula, ali njegovo je telo istrunulo u ovoj zemlji. Zato o njemu ne može da se govori s onom lakoćom kao kad pričamo o vilama i vilenjacima što se šetaju oko

velikih uspravnih kamenova u poljima. Ne treba se ni rugati previše tim zlim dusima...

– A duhovima, dadice, jel' duhovima smemo da se rugamo? – upita Anđelika.

– Bolje ni njima nemoj, dušice moja. Duhovi nisu opaki, ali su mahom tužni i osetljivi, pa što im onda, na svu muku, još i porugu dodavati?

– Zašto plače ona stara gospa što se pojavljuje u zamku?

– Hoćemo li to ikad doznati? Poslednji put kad sam je srela, a ima tome šest godina, tamo, između nekadašnje stražarnice i velikog hola, učinilo mi se da ne plače više, možda i zbog molitava koje je vaš gospodin deda u crkvi izgovorio za pokoj njene duše.

– Ja sam čula njene korake na stepeništu u kuli – na to će sluškinja Babet.

– To je, bez sumnje, bio pacov. Stara Montluova je obazriva i ne želi nikoga da uznemirava. Možda je slepa? Pomislio bi čovek da jeste kad vidi onu ruku koju stalno drži ispruženu pred sebe. Ili, opet, možda nešto traži. Ponekad prilazi usnuloj deci pa im pređe dlanom preko lica.

– A možda traži neko umrlo dete? – reče Fantina tišim, turobnim glasom.

– Dobra ženo, pa vaš duh je mračniji od kosturnice – opet je negodovao stari Gijom. – Možda je taj vaš gospodar od Reca i veliki čovek, i vi se ponosite što vam je zemljak – bio, pre dva veka, to jest – i možda mislite da je gospa od Montlua bila časna, ali ja vam lepo kažem da prestanete da strašite ovu dečicu, koja su, evo, i trbušćice gladne zaboravila da napune, toliko ste ih uplašili.

– Vidi, vidi, kako najednom osetljivi postadoste, vojničino opasna, sotonin najamniče! Koliko ste samo sličnih trbušćica ovakve dečice rasporili svojim kopljem dok ste vojevali u službi cara austrijskog po poljima Nemačke, Alzasa i Pikardije? Koliko ste krovinjara popalili, zatvorivši prethodno cele porodice unutra, da izgore? I zar nikad baš nijednog seljaka niste obesili? O, vešali ste ih vi, vešali, silne grane izlomiste. A šta bi sa ženama i devojkama, niste li ih napastvovali dok jadne ne pocrkaju od stida?

– Kao i svi ostali, kao i svi ostali, dobra moja. Takav je vojnički život. Takav je rat. Ali ove devojčice ovde – njihov život je sačinjen od igara i veselih priča.

– I biće takav sve dok jednoga dana vojnici i razbojnici, poput skakavaca, ne nagrnu na ovu zemlju. A onda će život ovih devojčica postati vojnički život, ratni život, život ispunjen bedom i strahom...

Dadilja, ogorčena, otvori jednu veliku šerpu punu zečje paštete, pa premaza kriške hleba, koje onda stade da deli ukrug, ne zaboravljajući ni starog Gijoma.

– Ja, koja vam govorim... Ja, Fantina Lozije... Slušajte me, deco.

Hortenzija, Anđelika i Madlon, koje su ovaj razgovor između dvoje starih iskoristili da polizu svoje čanke, ponovo podigoše glavice, a Gontran, njihov desetogodišnji brat, istupi iz mračnog ćoška u kojem se do tog časa durio, pa im priđe. Došlo je vreme da se priča o ratu i otimačinama, o vojacima i razbojnicima, likovima međusobno stopljenim u jarnosnom sevu paljevine, zveketu mačeva i kricima ženâ...

– Gijome Licene, poznajete li moga sina, koji služi kao kočijaš našem gospodaru baronu od Sanse Montlua, u ovom zamku?

– Poznajem ga, lep dečak vrlo.

– E pa, sve što vam mogu reći o njegovom ocu jeste to da je bio pripadnik vojske gospara kardinala Rišeljea kad je ovaj navrnuo u La Rošel da istrebi protestante. Ja hugenotkinja nisam bila, i odvajkada sam se Bogorodici molila da me sačuva netaknutu do braka. Ali, kada su trupe našeg kralja Luja XIII, vrloga hrišćanina, prošle ovom zemljom, najmanje što za sebe mogu reći jeste da više devica nisam bila. A sinu sam nadenula ime Žan La Kiras¹, u znak sećanja na sve one đavole od kojih mu je jedan otac, a čiji su mi oklopi, puni klinova, pocepali jednu jedinu košulju koju sam tada imala. Što se tih razbojnika i protuva raznih koje je glad toliko puta već isterala na puteve tiče, mogla bih celu noć budnim da vas držim pričajući šta su mi sve radili na senu u ambaru dok su na vatri pekli tabane mom čoveku ne bi li im konačno priznao gde drži blago. A meni se, od vonja, činilo da oni to tamo svinju na ražnju obrću.

¹ Fr.: *la cuirasse* – oklop. (Prim. prev.)

Rekavši to, debela Fantina prasnu u smeh, a onda strusi u sebe malo jabukovače, da okrepi jezik koji joj se od tolike priče beše osušio.

I tako je život Anđelike od Sanse Montlua počeo u znaku ljudoždera, duhova i razbojnika.

Dadiljinim venama je teklo i malo mavarske krvi, koju su Arabljani, negde u jedanaestom veku, doneli sve do Poatua.² Anđelika je s mlekom upijala i tu strast i snove koji su bojili drevni duh njenoga kraja, zemlje močvara i šuma otvorene poput zaliva prema blagim vetrovima što duvaju s okeanske pučine.

Bez ikakvog reda, primala je ona razna saznanja iz sveta dramatičnih pripovesti i bajki. I tako se u njoj razvila neka vrsta otpornosti na strah. Sažaljivo je ona gledala na malenu Madlon, koja je sva drhtala, ali i na stariju sestru, Hortenziju, svu uštogljenu iako se videlo da gori od želje da upita dadilju šta su joj to ti razbojnici radili na senu u ambaru.

Anđelika je, sa svojih osam leta, već i više nego dobro naslućivala šta se desilo u tom ambaru. Nije li i sama toliko puta privodila kravu biku ili kozu jarcu? A njen drug, mlađani pastir Nikola, objasnio joj je da muškarci i žene, da bi dobili decu, rade to isto. Ono što je Anđeliku u svemu tome uznemiravalo bilo je to što se u dadiljinom glasu, dok je o tome pričala, pojavljivao neki čežnjiv ton, kao da je u zanosu, da bi se odmah zatim na njenom licu pojavio izraz nepatvorenog užasa.

Nije, međutim, ni bilo preke potrebe da do kraja razume tu dadilju, njena ćutanja, njen gnev. Dovoljno je bilo što je ona tu, tako ogromna, vazda u pokretu, moćnih ruku, raširenih kolena ispod haljine od parheta, i što hoće da vas uzme u naručje i otpeva vam uspavanku, ili vam pripoveda o Žilu od Reca.

Mnogo je jednostavniji bio stari Gijom Licen, koji je govorio usporeno, s tvrdim naglaskom. Reklo bi se da je Švajcarac ili Namac. Petnaest je već leta prošlo otkako su ga ugledali kako, hramljući, bosonog, dolazi rimskim

---

² Autorka sigurno misli na prvu polovinu VIII veka, kada je franačka vojska uspela da zaustavi veliki prodor Arabljana u znamenitoj bici kod Poatjea 732. godine. (Prim. prev.)

putem što vođaše od Anžera prema Sen-Žan-d'Anželiju. Ušao je u zamak Montlu i zamolio da mu daju malo mleka. I ostao je otada tu, kao majstor za sve, uvek tu kad nešto treba popraviti, prikucati, a kad dođu poreznici, baron od Sansea bi im uvek u susret poslao njega. Stari Gijom bi dugo tako slušao, a onda bi odgovorio na svom gorštačkom narečju, jal' švajcarskom jal' tirolskom, i poreznici bi izgubili volju i odlazili.

A je li on to u Montlu stigao s bojnih polja Severa ili Istoka? I kojim je to sticajem okolnosti strani plaćenik došao upravo iz Bretanje, pošto su ga na tom putu prvi put i videli? Sve što se o njemu znalo bilo je to da je neko vreme proveo u Licenu, pod komandom kondotjera Valenštajna, te da je imao tu čast da lično proburazi golemu, veličanstvenu stomačinu švedskog kralja Gustava Adolfa kada je ovaj, izgubljen u magli, usred bitke, naleteo na austrijske kopljanike.

U ambaru u kojem je stanovao mogli su se videti njegov stari oklop i šlem kako, sa svih strana okruženi paučinom, blistaju na suncu; iz tog šlema još je pio nerashlađeno vino, a pokatkad bi iz njega i čorbu kusao. Ogromno njegovo koplje, triput više od njega, služilo mu je za otresanje oraha kad dođe vreme za berbu.

Anđelika mu je, međutim, iznad svega zavidela na maloj trenici za duvan od kornjačevine, s lepim inkrustacijama, koju je on nazivao svojom „soldatušom“, upravo onako kako su nemačke vojnike u službi francuskog kralja nazivali „soldatima“.³

U ogromnoj kuhinji zamka, vrata su se cele večeri otvarala i zatvarala. A behu otvorena u noć iz koje su pristizali, praćeni jakim vonjem đubriva, paževi, sluškinje i mladi kočijaš Žan la Kiras, tamnopot kao i mati njegova.

Ušunjali bi se i psi, dva duga hrta, Mars i Maršolen, neopisivo širokavih nogu.

Na drugim vratima, onim što vode u unutrašnjost zamka, pojavila bi se prevejana Nanet, koja je nastojala da izučii sobarički zanat u nadi da

³ Francuska reč *grivois*, od početnog značenja „Nemac“, „nemački vojnik“, poprimila je i prenosna značenja „prostak“ i „razvratnik“. (Prim. prev.)

će tu steći i dovoljno lepih manira da bi mogla da napusti te siromašne gospodare i pređe u službu gospara markiza od Plesi-Belijera, čiji se zamak nalazio nekoliko kilometara od Montlua. Kroz ista vrata prolazile su svaki čas i dve sluškinje, s kosama što im padahu u oči, noseći drva za veliku salu i vodu za sobe. A onda bi se pojavila gospođa baronesa. Imala je blago lice, svenulo od sunca i vetra, ali i od brojnih porođaja. Nosila je haljinu od sivog serža i crnu vunenu kapicu, jer je vazduh u velikoj sali, gde se ona bavila dedom i ostarelim tetkama, bio vlažniji nego ovaj u kuhinji.

Upitala je sad baronesa da li je čaj od lekovitih trava za gospara barona zgotovljen i da li je beba htela da sisa a da nisu prethodno morali da je preklinju. U prolazu je po obrazu pogladila Anđeliku, poluusnulu, duge zlaćanosmeđe kose koja se, kao plameni oganj, bila rasula po stolu.

– Vreme je za spavanje, curice moje. Pulherija će vas odvesti u krevet.

A Pulherija, jedna od ostarelih tetaka, bila je žena krotke naravi. Oduvek je želela da svojim nećakama bude guvernanta, budući da u mladosti nije našla ni muža ni manastira koji bi je hteo – miraza nije imala – pa je nastojala da bude korisna, umesto da povazdan kuka i nabada po goblenu, tako da su se prema njoj odnosili s blagim prezirom, a i manje joj ukazivali pažnju nego drugoj tetki, debeloj Žani.

Pulherija je okupila svoje nećake. Najmlađe će uspavati dadilje, dok će Gontran, dečak za čije vaspitanje niko nije bio zadužen, u potkrovlje, gde ga je čekala slamarica, otići kad se njemu prohte.

Prateći u stopu mršavu usedelicu, Hortenzija, Anđelika i Madlon ušle su u veliku salu zamka čije su senke, produbljene pod visokim svodovima tokom dugih stoleća srednjovekovlja, jedva razvejavali jedna vatra i tri sveće. Po zidovima behu okačene tapiserije, čija je svrha bila da štite od vlage, no one behu tako stare i umoljčane da se prizori na njima predstavljeni uopšte nisu videli, izuzmu li se divlje oči nekih bledih bića što prekorno motre na vas.

Devojčice su se još jednom poklonile gospodinu dedi. On je sedeo pred vatrom, u crnom ogrtaču postavljenom olinjalim krznom. Bilo je, međutim, nečeg kraljevskog u njegovim izrazito belim šakama, koje je bio položio na jabuku štapa. Nosio je crn pusteni šešir širokog oboda, dok mu je brada,

potkresana pod pravim uglovima kao kod našeg blaženopočivšeg kralja Anrija IV, počivala na nabranoj kragni koja je, po Hortenzijinoj proceni, bila već odavno izašla iz mode.

Uz još jedan naklon tetki Žani, čije ljutite usne kao da nisu znale za osmeh – i devojčice su već bile na kamenom stepeništu, memljivom poput kakve pećine. U sobama je leti bilo sveže, a zimi veoma hladno. U njih se i išlo samo kad treba leći, a krevet u kojem su spavale tri devojčice uzdizao se nalik kakvom spomeniku u uglu inače prazne prostorije. Noviji naraštaji rasprodali su nameštaj kojim je soba nekada bila opremljena. Pod, za zimskih meseci prekriven slamom, na više mesta je bio napukao. Na krevet se moralo penjati uz pomoć malih merdevina s tri prečage. Obukavši spavačice i stavivši noćne kapice, devojčice kleknuše da zahvale Bogu na svemu dobrome što je učinio, tri gospođice od Sanse Montlua uzveraše se u finu postelju od perja, pa se ušuškaše pod ćebad punu rupa. Anđelika odmah stade da traži rupu u plakti, koja se nalazila tačno ispod rupe u ćebetu, pa proturi kroz njih svoje rozikasto stopalce, a onda poče da mrda prstićima, da razgali Madlon.

Mala Madlon se, inače, tresla kao trska slušajući dadiljine pripovesti. I Hortenzijino srce beše ispunjeno strahom, ali ona to, budući najstarija, nije želela da prizna. Anđelika se, opet, preko svake mere naslađivala njihovim strahom. Šta je život – sve sama tajanstva i spoznaje. Čulo se kako miševi grickaju patos, kako sove i šišmiši obleću dve kule ispuštajući prodorne krike. Hrtovi su cvileli dole, u dvorištu, a jedna mazga beše upravo prispela sa ispaše, da spas za šugavu kožu nađe tarući se o zidine.

Ponekad bi se, za snežnih noći, čulo i zavijanje vukova, koji su iz neprohodnih montluskih šuma silazili u okolne naseobine. A već s prvim prolećnim večerima, do zamka je dopirala pesma seljaka koji su igrali i veselili se obasjani mesečinom...

S jedne od zidina zamka Montlua pucao je pogled prema močvari. Beše to ujedno i najstariji deo ove građevine, koji je, još u XII veku, podigao baron Ridue od Sansea, kompanjon Godfroa od Bujona. Uz bedem su se,

po jedna sa svake strane, uzdizale dve impozantne kule s drvenim kružnim stepeništem, i Anđelika bi se tamo pela kadikad s Gontranom ili Denijem, pa bi odozgo pljuckali na grudobrane s kojih su u srednjem veku vojnici iz kazana sipali vrelo ulje na napadače. Bedemi su, inače, bili podignuti na malom krečnjačkom rtu iza kojeg je, tamo dalje, počinjala močvara. Nekada, u vreme prvih ljudi, sve dotle je dolazilo more. Povlačeći se, ostavilo je za sobom čitavu mrežu reka, kanala i bara, sada zaraslih u zelenilo i vrbe, kraljevstvo u kojem stoluju jegulja i žaba, a gde seljani prolaze samo u čamcima i nikako drugačije. Donji grad, s kolibama u kojima je obitavao prost puk, beše izgrađen na ostrvima u nekadašnjem zalivu. Kad je jednom prošao kroz ovu vodoplavnu oblast, gospodar vojvoda od Tremoja, koji je jednog leta bio uvaženi gost markiza od Plesija, a inače je bio čovek sklon egzotici, nazvao je ovo mesto „zelenom Venecijom“.

Ta neizmerna vodena nizija, slatkovodna močvara, prostirala se sve od Niora i Fontene-le-Konta pa do okeana. Malo ispred Marana, Šajea, pa čak i Lisona, spajala se sa slanom močvarom, što će reći tlom još bogatijim solju. Iza toga, još dalje, nalazila se obala s belim naslagama skupocene soli, oko koje su se neumorno gložili carinici i krijumčari.

To što dadilja nikada nije pričala o carinskim njuškalima i onima što švercuju so, a koji su inače bili predmet strastvenih raspredanja po vasceloj toj močvarnoj oblasti, trebalo je svakako pripisati činjenici da je ona bila s druge, kopnene strane, te da je s prezirom gledala na ljude koji žive s obema nogama u vodi, a povrh svega su i svi listom protestanti.

Sa ove, kopnene strane, zamak Montlu krasila je nešto novija fasada, prošarana mnoštvom prozora. Glavnu kapiju je od ravnice, kojom su vazda promicale mazge, delio stari most sa zarđalih lanaca, po kojem si uvek mogao videti kokoške i ćurke. Desno se nalazio gospodarov golubarnik, pokriven okruglim crepovima, i jedno malo gazdinstvo. Ostala gazdinstva behu preko šanca koji je okruživao zamak. Dalje još video se zvonik sela Montlua.

Iza sela počinjala je hrastova i kestenova šuma, gusta, talasasta. Hodajući tom šumom, u kojoj proplanaka nije bilo, moglo se stići do reke Gatine i

vandejskog Bokaža, pa i dalje, do same Loare, maltene, i do Anžua – pod uslovom da ste toliki put spremni da prevalite bez straha od vukova i razbojnika.

Šuma pored Nijea, najbliža zamku, pripadala je gosparu markizu od Plesija. Živalj montluski imao je običaj tamo da pušta svinje, što je bio neposredan povod za beskrajna parničenja s upravnikom markizovog poseda, gospodinom Molinom, inače gramzivim čovekom. U toj šumi boravilo je nekoliko postolara i prodavaca uglja, kao i jedna veštica, stara Meluzina. Ova bi, u zimu, ponekad izlazila iz šume noseći lekovito bilje za koje bi joj na kapiji zamka dali malo mleka.

Anđelika je i sama, uglédajući se na Meluzinu, brala cveće i korenje, sušila ga i sitnila, pa ga na kraju pakovala u vrećice i krila na jedno mesto za koje je znao samo Gijom. Pulherija bi je ponekad satima i satima dozivala, ali Anđelika se nije odazivala.

Pulheriji bi, s vremena na vreme, i suze pošle kad bi razmišljala o Anđeliki. U ponašanju te devojčice jasno je razaznavala neuspeh ne samo tradicionalnog načina vaspitanja dece već i to da Anđelika gazi po dostojanstvu svoje rase i svog plemenitog porekla samo zato što njeni, eto, žive u siromaštvu i nemaštini.

Već zorom bi devojčica bežala napolje, s vetrom u kosi, obučena jedva malo bolje od kakve seljančice, u prostoj košulji, s prslučićem i iznošenim suknjičkom, hitra na onim stopalima tankim kao u kakve princeze, ali zato otvrdlih, kao rožnatih tabana, jer imala je običaj da cipele zafrljači u prvi ozeleneli grm, da bi lakše trčkarala. Kad bi je zvali od kuće, ona jedva da bi okrenula svoje okruglo lice, preplanulo od sunca, na kojem su blistala dva plavozelena oka, po boji nalik onoj biljci što raste u močvari, a čije je ime ona, Anđelika, nosila.

– Nju bi trebalo u manastir poslati – uzdisala je Pulherija.

Baron od Sansea, ćutljiv i brigama opsednut, samo je slegao ramenima. Kako da pošalje drugorođenu kćerku u manastir kad nije bio u stanju tamo da otpremi najstariju, a pritom ima godišnji prihod od jedva četiri hiljade franaka, od kojeg je već primoran da izdvaja pet stotina franaka

za obrazovanje dvojice starijih sinova koji borave kod avgustinaca u Poatjeu?

Na močvarnoj strani, Anđelika je druga imala u Valentenu, mlinarevom sinu.

Na šumskoj strani drug joj je bio Nikola, jedno od sedmoro dece težaka koji je kao čobanin služio kod gospara od Sansea.

S Valentenom bi plovila čamcem, kao na sedmom nebu, promičući vodenim putevima oko kojih su rasli nezaboravak, nana i anđelika. Valenten je brao cele grane ove biljke, visoke i izdržljive, a prijatnog mirisa. Onda bi ih nosio u Nije i prodavao monasima iz tamošnjeg manastira, koji su od cveta i korena proizvodili lekovit napitak, a od stabljike slatko. Monasi su im zauzvrat davali škapulare i brojanice, kojima je posle Valenten gađao dečake po protestantskim selima, a ovi su bežali nadajući takvu dreku da bi čovek mogao pomisliti kako im je sâm nečastivi u lice pljunuo. Mlinar, dečakov otac, nije odobravao ove čudne sinovljeve postupke. Premda katolik, on je bio trpeljiv čovek. Što bi uopšte njegov sin trgovao tom anđelikom kad mu sleduje nasledstvo, posle čega će mu ostati samo da se lepo smesti u udobni mlin sagrađen na balvanima tik kraj vode?

Valenten je, avaj, bio od onih dečaka koje je vrlo teško razumeti. Taj dvanaestogodišnjak markantnog lica i za svoj uzrast džinovskog stasa obično je ćutao kao zaliven, a kako mu se po očima nije moglo utvrditi ni u šta gleda ni šta misli, oni što su mlinaru zavideli na mlinu pričali su da je dečak još malo pa slabouman.

A mali pastir Nikola, blagoglagoljive naravi i sklon razmetanju, vodio je Anđeliku da beru pečurke, kupine i borovnice. Išla je s njim i da sakupljaju kestenje. Nikola joj je pravio frulice od leske.

Dva dečaka bila su zbog Anđelike smrtno ljubomorna jedan na drugoga. A ona se već bila razvila u takvu lepoticu da su seljaci u njoj videli ovaploćenje onih vila što nastanjuju kraj oko megalita na Začaranom polju.

A Anđelika je bila uznosite prirode. – Ja sam markiza – govorila bi ona, pa ko hoće da sluša, neka čuje.

– Ma je li? A kako sad to?

– Pa tako što sam udata za markiza – odgovarala bi ona.

„Markiz“ je bio nekad Valenten, nekad Nikola, a ponekad i neki drugi od tih đavolana, bezazlenih poput ptica, koje je Anđelika vukla za sobom po poljima i šumi.

Umela je, isto tako, da kaže nešto vrlo čudnovato:

– Ja sam Anđelika, svoje male anđele vodim u rat.

Otuda je i dobila nadimak: mala markiza od anđela.

Početkom leta 1648. godine, u vreme kad je Anđelika navršila jedanaest godina, dadilja Fantina počela je da govori o razbojnicima i vojskama koje će uskoro pohoditi njihov kraj. U zemlji je, bar naoko, vladao mir, ali je dadilja, tako vična predskazivanju svega i svačega, „osećala“ dolazak razbojničkih bandi u bremenitoj vrelini tog leta. Videli bi je, tako, ukraj puta, lica okrenutog severu, kao da prašnjavi vetar donosi njihov zadah.

I neznatan trag bio je njoj dovoljan da zna šta se događa tamo daleko, ne samo u njihovom kraju već i u celoj pokrajini i sve tamo do Pariza.

Otkako je od jednog putujućeg trgovca iz Overnje nabavila malo voska i nekoliko vrpce, mogla je da prenosi gosparu baronu najvažnije novosti u vezi s tekućim zbivanjima u Kraljevini Francuskoj.

Uskoro je trebalo da bude uveden jedan novi namet, u Flandriji se već ratovalo, kraljica majka više nije imala kome da se okrene i zatraži novac kojim će utoliti pohlepu ovdašnjih prvaka. Ni sama kraljica nije se osećala ugodno u svojoj koži, a kralj plavih loknica još je bio nedorastao vlasti, kao i njegov mlađi brat, koga su zvali Mali gospar, budući da je stric njihov, Gospar, inače rođeni brat kralja Luja XIII, još bio u životu.

Za to vreme gospar kardinal Mazaren skuplja tamo neke drangulije i slike iz Italije. Kraljica ga voli. Skupštini u Parizu to nije po volji. Jer, skupština osluškuje glasove siromašnih seljaka s njiva opustošenih ratovima i porezima. Gospoda skupštinari sedaju u kočije, svi u krznu od hermelina, pa odlaze do Luvra, gde živi mali kralj što se jednom ručicom drži za crnu haljinu majke mu Španjolke, dok drugom stiska crvenu odoru kardinala Mazarena, Italijana.

Glavešinama tim što maštaju samo o moći i bogatstvu, skupštinari dokazuju da narod više nema odakle to da plaća, da građani više ne mogu da trguju, da je narodu preko glave dažbina i nameta svake vrste. Šta sad, hoće li ljudi početi da plaćaju porez i na onaj čanak iz kojeg sad jedva da imaju šta da poližu? Kraljica majka je nezadovoljna. Zadovoljan nije ni gospodin Mazaren. I onda velikaši iz skupštine donose maloga kralja tu, na mesto koje mu po pravdi pripada. A mali kralj, glasom razgovetnim – mada, istina, i pokadšto nesigurnim, jer on govori onako kako su mu rekli – besedi svim tim ozbiljnim ljudima da je novac potreban za vojsku, za mir koji će uskoro biti potpisan. Kralj je svoje rekao. Skupštinari se klanjaju. Biće uveden novi porez. Upravnici pokrajina razaslaće poreznike, poreznici će pretiti, plakaće čestit svet, preklinjaće ljudi, a onda će se dići kuka i motika, pobiće seljaci te nametnike, i odmetnuti se, na drum, kud odbegli vojnici već stupaju, i tako, eto nama razbojničkih bandi...

Slušajući dadilju, niko ni u snu nije mogao poverovati da je o svemu tome čula od nekog putujućeg trgovca. Bujnu maštu ima tâ, govorahu oni, dok je ona samo proricala budućnost. Jedna reč, jedna sên, a onda jedan previše odvažan prosjak u prolazu i, za njim, zabrinuti trgovac – izveli su tu ženu na put istine. Slutila je ona dolazak razbojnika u olujnoj omorini tog lepog leta 1648, a s njom je njihov dolazak očekivala i Anđelika...

2.

Anđelika je odlučila da te večeri ode da lovi rakove s pastirom Nikolom.

Nikome ništa ne rekavši, otrčala je, koliko je noge nose, ka kolibi u kojoj su živeli Merloovi, Nikolini roditelji. Zaselak od tri-četiri kolibe nalazio se na samom obodu velike Nijejske šume. Zemlja koju su obrađivali pripadala je, međutim, baronu od Sansea.

Prepoznavši gospodarevu kćer, seljanka podiže poklopac s lonca u kojem se krčkala čorba, i ubaci parče slanine, da bude mrsnije.

Anđelika spusti na sto kokošku koju je malo pre toga bila zadavila u dvorištu iza dvorca. Nije to bilo prvi put da sama, bez poziva, dolazi kod seljaka na ognjište, ali uvek bi sa sobom donela i neki mali poklon, budući da je vlastela, po gospodarskom pravu, bezmalo jedina imala pravo da uzgaja golubove i živinu.

Kraj ognjišta je sedeo čovek koji je jeo crni hleb. Fransina, najstarija od njegove dece, priđe Anđeliki da je poljubi. Bila je dve godine starija od Anđelike, ali već je odavno vodila računa o svojoj mlađoj braći, kao i o poljskim radovima, tako da više nije jurcala naokolo za rakovima i pečurkama kao njen brat Nikola, skitara jedna. A bila je krotka, učtiva, lepih, rumenih i svežih obraza, pa je gospođa od Sansea priželjkivala nju da uzme za sobaricu umesto Nanet, čija joj drskost ni najmanje nije godila.

Kad su jeli, Nikola pozva Anđeliku da pođe napolje s njim.

– Idemo do štale, ponećemo fenjer.

Izašli su. Mrkli mrak je bio, i mirisalo je na oluju. Anđelika se kasnije sećala da je u jednom trenutku pogledala u pravcu rimskog puta koji je prolazio na dva i po kilometra odatle i da joj se učinilo da čuje neki nerazgovetan žamor.